

Oikeusministeriö / Kari Kiesiläinen

Arvoisa Puheenjohtaja, Arvoiset Asianajajapäivien osanottajat!

Bästa åhörare!

Omasta ja oikeusministeri Henrikssonin puolesta kiitän kutsusta tänne asianajajapäiville. Valitettavasti ministeri itse ei päässyt tänään tänne paikalle, mutta esitän seuraavan ministerin viestin ja tervehdyksen hänen puolestaan.

Oikeuspolitiikan forumin teema täällä tänään on "**Näennäisistä uudistuksista kokonaisuudistukseen - onko oikeuslaitoksella visiota**". Tämä teemassa mainittu kysymys on tänään varsin relevantti ja asianmukainen. Kysymys on myös haastava, koska valtiontaloudellinen tilanne asettaa reunaehdot myös oikeuslaitoksen toiminnalle ja toiminnan kehittämislle.

Päivän teema liittyy vahvasti pääministeri Kataisen hallituksen ohjelmaan ja erityisesti siihen, mitä hallitusohjelmaan on kirjattu otsikon "oikeudenkäyttö ja kansalaisten oikeusturva" alle. Sen vuoksi tässä lyhyessä tervehdyksessä otan esille vain erään hallitusohjelman kirjauksen. Viime kesänä julkistetun hallitusohjelman mukaan **oikeusministeriön tulee laatia oikeusturvaohjelma oikeudenkäyntien kokonaiskeston lyhentämiseksi ja oikeusturvan laadun parantamiseksi**. Edelleen hallitusohjelmassa todetaan, että oikeusturvaohjelma tulee laatia aikaisempien toimenpidesuunnitelmien pohjalta. Seuraavassa kerron pääkohdittain mitä ohjelman toteuttamiseksi on tehty ja millaisia teemoja siinä nousee esiin.

Oikeusturva nähdään nykyisin ensinnäkin **perusoikeutena**. Se on myös olennainen osa sitä perustaa, jolle yhteiskunta ja talous rakentuvat. Oikeusturvan takeista tulee huolehtia ihmisten tarpeet aidosti huomioiden. Oikeusturvan toteuttaminen kuuluu meille kaikille ja erityisesti tähän tilaisuuteen kokoontuneille juridiikan ammattilaisille. Oikeusturvaohjelman laatimisen ja sen toteuttamisen myötä pyritään antamaan ja parantamaan käytännön välineitä oikeusturvan ylläpitämiseksi.

Tämän päivän forumin teemanakin olevaan kysymykseen liittyen oikeusturvaohjelman tarkoituksena on, että jo aiempien toimenpidesuunnitelmien pohjalta laaditaan ja kootaan kokonaisvaltainen sekä kattava ohjelma. Näin pyritään pääsemään osittaisista ja yksittäisistä parannuksista kokonaisuuteen, joka toivon mukaan auttaa hahmottamaan ja näkemään koko kentän ja luomaan vision siitä miten oikeusturvaa kokonaisuutena pyritään kehittämään.

Utarbetandet av ett rättssäkerhetsprogram har redan inletts vid justitieministeriet. Programmet kommer att vara rätt omfattande, och även många andra skrivningar i regeringsprogrammet som hänför sig till **rättskipningen och medborgarnas rättsskydd** kommer att beaktas i programmet. Den centrala utgångspunkten för utarbetandet av programmet är att det ska omfatta både den allmänna rättskipningen och förvaltningsrättskipningen. Det är klart att en del av programmets projekt ska genomföras i samarbete med andra ministerier, särskilt med inrikesministeriet.

Oikeusturvaohjelman laatiminen on jo aloitettu oikeusministeriössä. Se tulee olemaan varsin kattava ja ottaa huomioon myös monia muitakin hallitusohjelman kirjauksia, jotka liittyvät **oikeudenkäyttöön ja kansalaisten oikeusturvaan**. Keskeinen lähtökohta ohjelman laatimisessa on se, että ohjelma kattaa sekä yleisen- että hallintolainkäytön. On selvää, että osa ohjelman hankkeista on toteutettava yhteistyössä muiden ministeriöiden, erityisesti sisäasiainministeriön kanssa.

Ohjelmassa on tarkoitus tuoda myös esiin yhteydet sellaisiin muihin ohjelmiin ja hankkeisiin, jotka olennaisesti liittyvät oikeusturvaohjelmaan. Tällaisia ovat esimerkiksi harmaan talouden torjunta ja kuudes talousrikosohjelma, joka on nimeltään "**Tehostettu harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelma vuosille 2012 - 2015**". Luonnollista on, että aiemmissa toimenpidesuunnitelmissa tarkasteltujen kysymysten lisäksi asioihin etsitään myös uusia näkökulmia. Aiempien suunnitelmien kokoaminen ja koordinoiminen yhteen sekä niiden tehokas toteuttaminen jo sinällään edesauttaa asioiden etenemistä. Kuitenkin tulee myös ennakkoluulottomasti tutkia uusia etenemissuuntia tilanteen sitä edellyttäessä.

Toimenpide-ehdotukset tullaan näillä näkymin ohjelmassa jakamaan neljään ryhmään jotka ovat (1.) **lainsäädäntöasiat**, (2.) **rakenteelliset ja organisaatiouudistukset**, (3.) **operatiiviset toimet** sekä (4.) **määrärahat ja voimavarat**. Tämän lisäksi toimenpide-ehdotukset jaetaan toimijoiden mukaisesti kolmelle eri tasolle; valtioneuvosto - keskusvirasto - virasto.

Kuten jo edellä totesin, oikeusturvaohjelma tulee sisältämään varsin monia toimenpide-ehdotuksia. Koska ohjelman laatiminen on vielä kesken, kaikkia siihen mahdollisesti sisällytettäviä teemoja ei ole mahdollista käydä tässä yhteydessä kovin yksityiskohtaisesti läpi. **Nostan kuitenkin esiin joitakin teemoja, jotka varsin todennäköisesti tulevat olemaan mukana.**

Yksi keskeinen tavoite on vähentää oikeudenkäyntien tarvetta ja siten tuomioistuimiin tulevien asioiden määrää. **Lainsäädäntöasioiden ryhmässä** aineellisen oikeuden puolella olisi ensinnäkin syytä kartoittaa sekä oikeusministeriön että muilla hallinnonaloilla sellaisia aineellisen oikeuden

säännöksiä, jotka aiheuttavat tuomioistuimiin runsaasti juttuja. Olisi tarpeen selvittää, onko mahdollista muuttaa tai selkeyttää aineellista lainsäädäntöä siten, että juttujen määrä vähenisi kuitenkin niin, että tosiasiallinen oikeusturva säilyy. Oikeusministeriön hallinnonalalla tällaisia analysoitavia asiatyyppejä voisivat olla esimerkiksi pikaluotot ja hometaloriidat.

Prosessilainsäädännön puolella toimenpide-ehdotusten listalla ovat mm. hallintoasioiden muutoksenhakujärjestelmän kehittäminen usein eri toimin. Tarkoituksena on myös selvittää **syyteneuvottelujärjestelmän** eli syytteestä sopimisen mahdollista käyttöönottoa sekä valmistella syyttämättä-jättämisjärjestelmän kehittämistä. Päätökset syyteneuvottelujärjestelmän käyttöönotosta tehdään kuitenkin erikseen.

Edelleen tarkoitus on selvittää mahdollisuuksia hyödyntää käräjäoikeuden tallenteita ja rajata näyttöön kohdistuvaa muutoksenhakua hovioikeusmenettelyn nopeuttamiseksi. Myös todistelua koskeva lainsäädäntö on tarkoitus uudistaa kokonaisvaltaisesti. Esteitä videokonferenssien käytön laajentamiseksi on jo alettu kartoittaa ja niitä pyritään poistamaan.

Rakenteellisten ja organisaatiouudistusten puolella voisin nostaa esiin hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistuksen sekä tuomioistuinhallinnon keskusviraston perustamisen edellytysten selvittämisen. On myös syytä selvittää hovi- ja hallinto-oikeuksien kokoonpanoja koskevien säännösten kehittämistä ratkaisukokoonpanojen joustavoittamiseksi ja kehittämiseksi.

Operatiivisten toimien puolella keskeisenä tavoitteena on sähköisen asioinnin kehittäminen koko oikeudenhoidossa. Huomiota kiinnitetään mm. rikos- ja siviiliasioiden käsittelyketjun osalta syyttäjälaitoksen ja tuomioistuinien tietojärjestelmiin ja niiden parantamiseen sekä yhteensopivuuteen, paitsi keskenään, myös poliisiin tietojärjestelmien kanssa. Yleisestikin kehitetään esitutkinta- ja syyttäjyhteistyötä ja vahvistetaan syyttäjän roolia esitutkinnassa.

Lopuksi oleellista on keskittyä myös **oikeusturvan toteuttajiin eli henkilöstöön**, heidän koulutukseensa, erityisosaamisen syventämiseen, sekä siihen, että huolehditaan poliisin, syyttäjälaitoksen ja tuomioistuinlaitoksen henkilöresurssien riittävästä ja keskenään tasapainoisista resursseista.

Hyvät kuulijat,

Kuten alussa totesin, oikeusturvan toteuttaminen ja parantaminen on meidän kaikkien juridiikan ammattilaisten yhteinen asia. **Käytännön työssänne te asianajajat olette avainasemassa oikeusturvan toteuttamisessa. Siksi on tärkeätä, että asianajajat ovat osaavia ja tekevät työnsä laadukkaasti.** Vuoden 2013 alusta voimaan tuleva lupalakimiesjärjestelmä lisää myös muiden avustajien palveluiden laatua oikeudenhoidossa. Kaikki yhdessä ponnistellen ja osin oikeusturvaohjelmankin askelmerkkejä seuraten pystymme entisestään parantamaan oikeusturvaa ja vaalimaan oikeusvaltiota hyvinvointimme perustana.